

אין עקיפת סמכות באמנת האג עו"ד איתן ליפסקר

אמנת האג, עליה חתומות למעלה משמונים מדינות (מרבית מדינות המערב) נועדה לפעול להחזרה מהירה של ילדים אשר נחטפו או לא הוחזרו למקום מגוריהם הרגיל.

בהתאם לנוהל, על ההורה המעוניין בהחזרת הילדים או מוסדות המדינה בה הוא גר (לצורך מאמר זה: "המדינה המבקשת") להגיש בקשה להחזרת הילדים למקומם הרגיל לבית המשפט במדינה בה הם מצויים בפועל, (לצורך מאמר זה: "המדינה המתבקשת").

בית משפט זה דן בתיק בהתאם לכללים הקבועים באמנה ובהתאם לפסיקת בתי המשפט שהצטברה בנושא ומחליט האומנם חלה האמנה על הענין שבפניו והאם יש להורות על החזרת הילדים למקום ממנו הועברו או אליו לא הוחזרו.

חשוב להדגיש כי למרות שבית המשפט במדינה המתבקשת יכול להיעזר בהחלטות שניתנו בבית המשפט במדינה המבקשת או לבקש כי תינתן חוות דעתו המשפטית של בית המשפט במדינה המבקשת על תחולת האמנה במקרה שנדון בפניו, הרי שהסמכות הבלעדית לדון ולהחליט בענין חזרת הילדים עפ"י האמנה נתונה אך ורק לבית המשפט במדינה המתבקשת.

בהתאם לכך, הורה המבקש את חזרת הילדים - אשר סורבה בקשתו בידי בית המשפט במדינה המתבקשת - אינו יכול "לעקוף" את החלטת בית המשפט ולבקש החלטה שיפוטית זהה בבית משפט בארצו.

מטבע הדברים, העיסוק באמנה בינלאומית, אשר מעורבות ביישומה ובהפעלתה מדינות שונות ובהן רשויות שיפוטיות שונות, עשויה להניב "התנגשויות" בנושא סמכות, פרשנות, קביעת עובדות ועוד כיוצ"ב. על כן חשוב מאוד לשמור על גדרי הסמכות ועל הנוהל התקין בהפעלת האמנה ולא לאפשר פעולות המיועדות לעשות בה שימוש לרעה.

בענין זה ניתן לאחרונה פסק דין מענין בבית המשפט המחוזי (רמ"ש (לוד) 20178-11-14) ובו הורה בית המשפט כי יש לסלק על הסף תביעה להחזרת ילדים לארה"ב, לאחר שבית המשפט בישראל פסק בהליך קודם כי אין להחזירם טרם קיום תנאים מסוימים.

ראשיתה של העלילה בעתירת אב להחזרת ילדיו לארה"ב. עתירה זו נסתיימה בפסק דין אשר קבע כי טרם חזרת הילדים יש למלא תנאים מסוימים. האב לא היה שבע רצון מפסק הדין שניתן בישראל ובמקום למלא אחר הוראותיו פנה לבית המשפט בארה"ב וביקש כי יינתן פסק דין המורה על חזרת הילדים לארה"ב בהתאם לאמנת האג וללא כל תנאי.

משנתער בית המשפט בארה"ב למבוקשו של האב וקבע כי הוראות אמנת האג הופרו וכי יש להחזיר את הילדים לארה"ב לאלתר, שב האב ופנה לבית המשפט בישראל בעתירה חדשה בהתאם לאמנה וביקש כי בית המשפט יורה על החזרת הילדים לארה"ב בהתאם לפסק הדין שניתן שם.

האם טענה כי מדובר בניסיון לעקוף את סמכות בית המשפט בישראל, באמצעות הליכים מקבילים ובלתי מוסמכים שנקט האב בארה"ב וכי הדבר מהווה שימוש לרעה בהליכי האמנה.

בית המשפט המחוזי קיבל כאמור את עמדת האם וקבע כי הסמכות לדון בנושא חזרת הילדים למקום מגוריהם הרגיל נתונה לבית המשפט בישראל. בית המשפט קבע הפניה לבית המשפט בארה"ב - בכדי שייתן פסק דין הקובע כי הופרו הוראות האמנה ובכדי שיורה על החזרת הילדים לארה"ב - מהווה עקיפה פסולה של רשויות השיפוט בישראל וכן מהווה שימוש פסול באמנה.

בצעד נדיר הורה אפוא בית המשפט המחוזי לסלק על הסף תביעה להחזרת קטינים חטופים תוך העברת מסר ברור כי אין לאפשר שימוש פסול באמנה ואין לאפשר עקיפה של סמכות בית המשפט בישראל לדון ולהכריע בהתאם לאמנה.

הח"מ ייצג את האם.